

ЦЕНТР РУМУНСЬКИХ СТУДІЙ

ЯК ВАЖЛИВИЙ КРОК ДО НОВИХ УКРАЇНО-РУМУНСЬКИХ ВІДНОСИН

Співпраця держав, навчальних закладів та окремих людей відіграє провідну роль в процесі європейської інтеграції. Україна – незалежна країна Європи, котра прагне до розвитку різнобічних відносин добросусідства з Румунією як на двосторонньому рівні, так і в рамках міжнародних та регіональних структур. Інтерес до послідовної підтримки та висхідного розвитку українсько-румунського діалогу засвідчується невичерпними історичними, культурними та духовними зв'язками. Схожість стратегічних орієнтирів двох держав складає підґрунтя для розбудови і зміцнення співпраці між Україною та Румунією.

Розвиток та вдосконалення потенціалу геостратегічної, торговельно-економічної, людської і культурної україно-румунської співпраці є фундаментальним чинником забезпечення та зміцнення стабільності, безпеки та співпраці у Європі на основі європейських демократичних цінностей. Українська держава сприяє забезпеченню національно-культурних потреб румунської меншини, зокрема виконання положень ст.13 Договору про відносини добросусідства і співробітництва між Україною і Румунією, підписаного 2 червня 1997 р., який 17 липня того ж року був ратифікований Верховною Радою України. Відповідно до Договору з метою захисту етнічної, культурної, мовної та релігійної ідентичності української меншини в Румунії та румунської меншини в Україні, Договірні Сторони будуть застосовувати міжнародні норми і стандарти, що визначають права осіб, які належать до національних меншин, а саме ті норми і стандарти, які містяться у Рамковій конвенції Ради Європи про захист національних меншин, а також в: документі Зустрічі Копенгагенської конференції щодо людського виміру Організації з безпеки та співробітництва в Європі від 29 червня 1990 року, Декларації Генеральної Асамблеї ООН щодо прав осіб, які належать до національних або етнічних, релігійних і мовних меншин (Резолюція 47/135) від 18 грудня 1992 року і Рекомендації 1201 (1993 року) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо додаткового Протоколу до Європейської Конвенції з прав людини (995_004) стосовно прав національних меншин, при тому розумінні, що ця Рекомендація не стосується колективних прав і не зобов'язує Договірні Сторони надати відповідним особам право на спеціальний статус територіальної автономії, заснованої на етнічних критеріях¹.

Вектор української зовнішньої політики спрямований на зближення з Європейським Союзом. Зважаючи на це, наша держава дотримується встановлених в ЄС норм, спрямованих на недопущення порушення прав національних меншин та підтримку розвитку самобутності окремих етнічних

груп на своїй території. Однією з найчисельніших етнічних груп України є румунофонська спільнота (включає румунів та молдован). Найбільше кількісно вона представлена в Чернівецькій області (разом до 20%).

Українська влада дотримується прав національних меншини у соціально-політичній, освітній, мовній та інших сферах. Задля комфортного існування румунської та молдовської меншин України існує (та має можливість до заснування) достатня кількість національно-культурних товариств вказаної етнічної групи, забезпечуються їх права у отриманні доступу до інформації через ЗМІ, теле- та радіомовлення рідною мовою.

Забезпечення прав румунофонської національної меншини України дозволяє вказаній етнічній групі зберігати та розвивати свою національну самобутність в межах території України. Політика нашої держави у напрямку забезпечення прав національних меншин орієнтується на європейські стандарти, що безумовно повинно сприяти якнайшвидшій інтеграції Києва до євроспільноти.

Між Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича та румунськими вищими навчальними закладами підписані двосторонні угоди, зокрема з Національним інститутом економічних досліджень ім. Костін К. Кіріцеску Румунської Академії Наук (13.05.2009, безстрокова угода), Сучавським університетом "Штефан чел Маре" (16.11.2001, безстрокова угода), Ботошанською теологічною Православною семінарією Св. Георгія (22.02.2007, безстрокова угода), Університетом «Бабеш-Бояй», м. Клуж-Напока (27.10.2003, 11.09.2013, безстрокова угода), Ясьським університетом "А.І. Куза" (17.11.2009, безстрокова угода), Західним університетом м. Тімішоари (26.11.2012-2015), Університетом м. Орадя (15.04.2013-2016), Університетом «Овідіус» м. Констанца (16.04.2013-2016), Університетом м. Бухарест (15.05.2013-2016), Університетом "Лучіан Блага" у м. Сібіу (20.12.2013, безстрокова угода), тому співпрацю варто поглиблювати та розширювати у суспільно-політичному напрямі.

Проблеми суспільного розвитку, політики та історії Румунії були та залишаються предметом наукових досліджень в Чернівецькому національному університеті впродовж останнього десятиліття. Варто зазначити, що науковцями факультету історії, політології та міжнародних відносин була захищена кандидатська дисертація на тему: «Політико-правові засади інтеграції Румунії до Європейського Союзу». На кафедрі міжнародних відносин розроблено та викладається курси варіативної складової з румунської проблематики, зокрема, «Румунія в системі сучасних міжнародних відно-

син» та «Румунія – ЄС: політико-правові засади інтеграції та перспективи розвитку відносин».

Румунська тематика постійно присутня також на конференціях, симпозіумах та інших наукових і ділових форумах. Зокрема, представники наукових та ділових кіл Румунії беруть участь у заходах, що організовуються Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича. Впродовж останніх років групи студентів-міжнародників побували на літніх практиках в Сучавському університеті та здійснювали маршрутну практику в Румунії. Науковці факультету історії, політології та міжнародних відносин приймають участь в спільних україно-румунських конференціях, круглих столах та проєктах.

Центр румунських студій при Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (далі – Центр, ЦРС) є науковою організацією, яка об'єднує науковців різних галузей, а саме: фахівців з міжнародних відносин, політологів, істориків, філософів, юристів, етнологів, економістів, які цікавляться румунською проблематикою, румуно-українськими та українсько-румунськими стосунками незалежно від політичних, релігійних та інших переконань, національності, статі, раси, майнового стану, етнічного та соціального походження з метою наукового, інформаційного обміну та координації дій науковців у цій сфері.

Для виконання своїх завдань Центр може взаємодіяти з іншими центрами та організаціями зі спільними цілями та завданнями, підтримувати міжнародні контакти та зв'язки, ініціювати укладання відповідних угод, а також брати участь у здійсненні заходів, що не суперечать міжнародним зобов'язанням України, чинному законодавству та Статуту ЧНУ. ЦРС діє відповідно до Конституції України, законів України, Статуту ЧНУ та Положення про Центр румунських студій.

Головною метою Центру румунських студій є дослідження румунської тематики, зокрема, політики, історії, культури, вивчення українсько-румунських та румуно-українських історичних і культурних стосунків, а також особливостей сучасної зовнішньої політики Румунії в регіоні Центральної та Східної Європи. У цьому контексті передбачається розвиток наукових зв'язків між українськими та зарубіжними науковцями, які займаються окресленою проблематикою, а саме:

- створення на базі попередніх розробок науково-дослідної програми з румунської проблематики, яка включатиме дослідження в галузі міжнародних відносин, політології, історії, соціології, економіки, туризму тощо;
- сприяння налагодженню викладання курсів з румунської проблематики;
- сприяння розвитку зв'язків з відповідними центрами європейських країн та Румунії для виконання спільних програм досліджень;
- організація та проведення конференцій з проблематики, що становить взаємне зацікавлення;

- сприяння розвитку програм обміну студентами між Чернівецьким національним університетом і навчальними закладами Румунії;

- встановлення контактів з різноманітними фондами для отримання грантів на навчання, дослідницьку роботу та стажування в Румунії;

- розробка спільних проєктів за участю українських та румунських науковців.

Завдання Центру полягають у сприянні створенню необхідних умов для реалізації інтелектуального потенціалу українських та румунських науковців у сфері науково-дослідницької діяльності та їх інтелектуального зростання:

- сприяння підвищенню інтересу до вивчення румунської культури, історії, системи організації державної та місцевої влади, політичних інститутів, зовнішньої політики Румунії;

- розвиток і зміцнення зв'язків з іншими Центрами румунських студій, обміну науковим досвідом на всеукраїнському та міждержавному рівнях з окресленої проблематики.

Для виконання своїх завдань Центр румунських студій в установленому порядку сприяє проведенню всеукраїнських та міжнародних конференцій з румунської проблематики, семінарів та інших заходів за участю фахівців, молодих науковців та студентів; розробляє, готує та подає до розгляду у відповідних інституціях науково обґрунтовані проєкти щодо досліджень у галузі румунської проблематики; ініціює, організовує та проводить культурно-масові заходи, присвячені румунській та румуно-українській тематиці; встановлює контакти та співпрацює з подібними організаціями в Україні та за кордоном; бере участь у виконанні державних, міжнародних наукових програм, діяльності міжнародних наукових товариств, асоціацій та союзів, ініціює укладання відповідних угод; відповідно до чинного законодавства України сприяє мобільності науковців для участі в міжнародних конгресах, симпозіумах, конференціях, семінарах з румунської проблематики; ініціює та організовує видання тематичних збірників наукових праць і видань іншого характеру, що відображають діяльність ЦРС.

Центр румунських студій формується із зацікавлених науковців (викладачів, аспірантів, студентів) кафедр Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та вищих навчальних закладів України, а також науковців і громадських діячів Румунії.

Основною формою організації роботи Центру є наукове засідання, яке скликається за потребою з власної ініціативи керівництва Центру або за ініціативою ректорату університету. На наукових засіданнях виробляються щорічні та перспективний план роботи Центру, які в обов'язковому порядку затверджуються керівництвом Центру й узгоджуються з Ректором, а також обговорюються результати діяльності ЦРС та інші справи.

Діяльність ЦРС та керівництво ним провадяться на громадських засадах. До керівного скла-

ду Центру входять директор, а також почесна Президія. Директор Центру організує проведення наукових засідань, семінарів та конференцій, а також інших заходів. Президія Центру Румунських студій – колегіальний орган, до складу якого входять: ректор ЧНУ, представники ректорату ЧНУ, директор Центру, а також запрошені за ініціативою ректорату ЧНУ та керівництва Центру авторитетні фахівці з румунської проблематики, представники академічних установ та громадських організацій, Посольства Румунії в Україні. Президію очолює Ректор ЧНУ.

Президія визначає загальні напрямки наукових пошуків і культурно-освітньої роботи для реалізації мети та завдань ЦРС, корегує напрямки роботи, зокрема, виступає з різноплановими пропозиціями (науковими, організаційними, культурними) у ЗМІ та за допомогою Internet; здійснює зв'язки з дер-

жавними науковими інституціями, владними структурами та засобами масової інформації².

Таким чином, наведені факти свідчать про те, що в нинішніх умовах Українська держава створює належні умови та сприяє розвитку етнічної, культурної та мовної ідентичності румунської меншини в Україні.

¹ Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією (Договір ратифіковано Законом № 474/97-ВР від 17.07.97) [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/642_003

² Положення про Центр румунських студій при Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Затверджено Ректором 2015 р.

© *Liubov Melnychuk*

CENTRUL DE STUDII ROMÂNEȘTI UN PAS IMPORTANT ÎN STABILIREA UNOR NOI RELAȚII UCRAINEANO-ROMÂNE

Cooperarea statelor, instituțiilor și persoanelor fizice a jucat un rol important în procesul de integrare europeană, iar Ucraina, ca țară europeană independentă, urmărește să-și dezvolte relațiile cu România atât prin intermediul politicilor de bună vecinătate, cât și în cadrul organizațiilor regionale și internaționale. Interesul în sprijinirea consistentă a dialogului ucraineano-român este condiționat de factori culturali, spirituali, istorici etc. Similitudinea orientării strategice ale celor două state, de asemenea, constituie o bază pentru dezvoltarea și consolidarea cooperării dintre Ucraina și România. Dezvoltarea și îmbunătățirea potențialului geostrategic, comercial-economic, uman și cultural în cadrul cooperării dintre România și Ucraina constituie un factor fundamental în asigurarea și consolidarea stabilității și securității în Europa, bazate pe valorile democratice europene.

Statul ucrainean îndeplinește prevederile constituționale privind respectarea drepturilor culturale și naționale ale comunității românești, în special art. 13 din Tratatul privind relațiile de bună vecinătate și cooperare dintre Ucraina și România, semnat la 02 iunie 1997, ratificat de Rada Supremă a Ucrainei la data de 17 iulie 1997. Astfel, conform Tratatului, pentru a proteja identitatea etnică, culturală, lingvistică și religioasă a minorității ucrainene din România, precum și a minorității românești din Ucraina, părțile se obligă să aplice normele și standardele internaționale care definesc drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, și anume normele și standardele din Convenția pentru protecția minorităților naționale, precum și din Documentul Conferinței OSCE de la Copenhaga din 29 iunie 1990, Declarația privind drepturile persoanelor care fac parte din minorități naționale sau etnice, lingvistice și religioase (Rezoluția 47/135) din 18 decembrie 1992 și Recomandarea nr. 1201 (din anul 1993) cu referire la un Protocol adițional la Convenția

Europeană a Drepturilor Omului, privind drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale (995_004), în sensul că aceste Recomandări nu țin de drepturile colective și nu obligă Părțile semnatare să acorde reprezentanților unor comunități concrete statut special și autonomie teritorială, pe criterii etnice¹.

Vectorul politicii externe ucrainene vizează aderarea la Uniunea Europeană și, prin urmare, țara noastră aderă la normele stabilite de UE, menite să prevină încălcări ale drepturilor minorităților și sprijinirea conservării identității anumitor grupuri etnice pe teritoriul său. Una dintre cele mai mari grupuri etnice din Ucraina este comunitatea românofonă (inclusiv cei ce se declară "moldoveni"). În regiunea, Cernăuți această comunitate constituie 20% din populație.

Guvernul ucrainean asigură respectarea drepturilor minorităților naționale în domeniul socio-politic, educațional, lingvistic etc, minoritățile naționale din Ucraina având drepturi și capacități de a înființa asociații naționale, culturale, precum și acces la informații în limba maternă prin intermediul mass-media (presă scrisă, televiziune și radio).

Asigurarea drepturilor naționale ale comunității românești din Ucraina permite menținerea și dezvoltarea identității naționale pe teritoriul Ucrainei, politica statului nostru față de protecția minorităților naționale fiind ghidată de standardele europene, care, cu siguranță, ar trebui să faciliteze integrarea rapidă a țării în comunitatea europeană.

Au fost semnate acorduri de cooperare între Universitatea Națională „Iurii Fedkovici” din Cernăuți și universități din România, cum ar fi Institutul Național de Cercetări Economice „Costin C. Kirilescu” al Academiei Române (de la 13.05.2009), Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava (16.11.2001), Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sf. Gheorghe” din Botoșani (22.02.2007), Universitatea “Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca (27.10.2003,

11.09.2013) Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (17.11.2009), Universitatea de Vest din Timișoara (26.11.2012-2015), Universitatea din Oradea (15.04.2013-2016), Universitatea „Ovidius” din Constanța (16.04.2013-2016), Universitatea din București (15.05.2013-2016), Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu (20.12.2013), dar există necesitatea aprofundării cooperării în domeniul socio-politic.

Dezvoltarea socială, politică și istoria României au fost și rămân subiect de cercetare în cadrul Universității Naționale „Iurii Fedkoviți” din Cernăuți. În ultimul deceniu, la Facultatea de Istorie, Științe Politice și Relații Internaționale a fost susținută teza de doctorat pe tema „Baza politică și juridică a integrării României în Uniunea Europeană”, la Catedra de Relații Internaționale au fost elaborate cursuri tematice „România în sistemul relațiilor internaționale” și „România – EU: principii politice și juridice de integrare și perspectivele dezvoltării relațiilor bilaterale”.

Studiile românești și problematica istoriei și civilizației românești sunt, de asemenea, abordate la conferințe, simpozioane și alte foruri științifice și de afaceri, în special de către reprezentanții cercurilor științifice și de afaceri din România, care participă la evenimente organizate de Universitatea Națională „Iurii Fedkoviți” din Cernăuți. În ultimii ani, grupuri de studenți de la Catedra de Relații Internaționale desfășoară perioada de practică pe timp de vară la Universitatea din Suceava și efectuează orele de practică lingvistică în diferite orașe din România. Oamenii de știință de la Facultatea de Istorie, Științe Politice și Relații Internaționale participă la conferințe cu tema Ucraina-România, la mese rotunde și la diverse alte proiecte.

Cooperarea între state, instituții și persoane fizice are un rol important în procesul de integrare europeană, iar interesul față de acordarea unui sprijin consecutiv și promovarea dialogului ucrainean-român se certifică prin legăturile istorice, culturale și spirituale inepuizabile.

Centrul de Studii Românești (CSR) din cadrul Universității Naționale «Iurii Fedkoviți» din Cernăuți este o organizație științifică ce reunește oameni de știință din diferite domenii: specialiști în relații internaționale, științe politice, istorie, filosofie, drept, etnologie, economie etc, interesați de relațiile ucrainean-române și româno-ucrainene în scopul desfășurării unor studii, schimburi de informații și coordonarea oamenilor de știință din acest domeniu. CSR a fost fondat prin hotărârea Consiliului Științific al Universității Naționale «Iurii Fedkoviți» din Cernăuți și este un departament științific al Universității. Pentru realizarea obiectivelor sale, Centrul colaborează cu alte organizații și centre similare, menține contacte și legături internaționale, încheie acorduri, participă la activități care nu contravin obligațiilor internaționale ale Ucrainei, legislației în vigoare și Statutului Universității Naționale «Iurii Fedkoviți» din Cernăuți.

Scopul principal al Centrului de Studii Românești (CSR) este desfășurarea unor studii pe marginea relațiilor bilaterale ucrainean-române, istoriei, culturii și valorilor poporului român, situației politice interne din România, precum și a politicii externe a statului român în Europa Centrală și de Est. În acest context, CSR depune eforturi pentru dezvoltarea relațiilor științifice dintre oamenii de știință din Ucraina și din străinătate interesați de realizarea unor activități în domeniile menționate.

Obiectivele Centrului sunt promovarea și crearea unor condiții favorabile pentru:

- promovarea interesului față de studierea culturii românești, a istoriei, sistemului politic și administrarea publică, a instituțiilor politice, precum și a politicii externe a României;
- dezvoltarea și consolidarea relațiilor cu alte centre de studii românești, schimb de experiență științifică la nivel național și internațional în domeniul dat.

Pentru îndeplinirea obiectivelor sale, Centrul de Studii Românești:

- stabilește un program de cercetare și sistematizează studiile preliminare pe tema propusă, care va include cercetări în domeniul relațiilor internaționale, științelor politice, istoriei, sociologiei, economiei, turismului etc;
- organizează predarea unor cursuri tematice;
- promovarea relațiilor cu centre similare din țările europene și din România pentru punerea în aplicare a programelor comune de cercetare;
- facilitează desfășurarea unor conferințe naționale și internaționale pe tema studiilor românești, organizează seminarii și alte evenimente cu participarea experților în domeniu, a tinerilor cercetători și studenți;
- elaborează, pregătește și înaintează spre examinare în instituțiile relevante proiecte cu caracter științific, precum și de altă natură;
- inițiază, organizează și desfășoară evenimente culturale dedicate temelor românești și relațiilor româno-ucrainene;
- inițiază și organizează editarea unor opere și publicații științifice și de alt caracter ce reflectă activitățile și obiectivele CSR.

• promovarea programelor de schimb de studenți dintre Universitatea Națională din Cernăuți și instituții de învățământ din România, facilitarea obținerii de burse de către studenții ucraineni în România etc.

Centrul de Studii Românești este format din oameni de știință de la Universitatea Națională «Iurii Fedkoviți» din Cernăuți, din alte instituții de studii superioare din Ucraina și România, precum și din personalități publice și activiști din România.

¹Tratatul privind relațiile de cooperare și bună vecinătate dintre România și Ucraina (Tratat ratificat prin legea Nr. RSU din 17.07.97) [sursă web]. Mod acces : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/642_003